

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені І. І. МЕЧНИКОВА
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ТА ПРАВОСУДДЯ

ЕЛЕКТРОННЕ ПРАВОСУДДЯ

Електронний методичний посібник
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 Право

ОДЕСА
2023

УДК 34:004.738.5(072)

E502

Укладач:

Т. В. Степанова, доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри конституційного права та правосуддя

Рецензенти:

О. В. Гаран, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

В. В. Борщенко, кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права та правосуддя Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, адвокат.

*Рекомендовано до друку вченою радою економіко-правового
факультету ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.*

E502 **Електронне правосуддя [Електронний ресурс] : електрон. метод. посібник для здобувачів другого (магістер.) рівня вищої освіти / уклад. Т. В. Степанова. – Одеса, 2023. – 54 с. – 0,9 МБ.**

Методичний посібник укладено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Електронне правосуддя», яка є вибірковою дисципліною для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 081 Право. Методичний посібник містить опис змісту дисципліни, перелік питань та методичні рекомендації для підготовки до практичних занять, пояснення до виконання самостійних завдань та рекомендовану літературу до них.

УДК 34:004.738.5(072)

© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
ПЛАНИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	9
ПОЛІТИКА КУРСУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	35
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	38
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	40

ВСТУП

Метою навчальної дисципліни «Електронне правосуддя» є формування теоретичних і практичних знань про правове регулювання та практику функціонування електронного правосуддя в Україні з урахуванням досвіду країн-членів ЄС, практичних навичок роботи з модулями Електронної судової інформаційно-телекомунікаційної системи та іншими базами даних та системами України, необхідними для участі у судовому процесі. За чинним законодавством деякі категорії осіб обов'язково, а всі інші суб'єкти – за бажанням створюють електронні кабінети для комунікації з судами України. І ці знання потрібні для ефективного захисту прав учасників судового процесу.

Міждисциплінарні зв'язки: опануванню навчальної дисципліни «Електронне правосуддя» передують вивчення таких дисциплін, як Кримінальний процес, Цивільний процес, Адміністративне судочинство, Господарське процесуальне право, Порівняльне процесуальне право.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- сформувати систему теоретичних знань, методичних вмінь та практичних навичок щодо участі в судовому процесі з використанням електронних технологій;
- аналізувати правничий матеріал, що регулює вказані правовідносини;
- здійснювати аналіз значення диджиталізації у розвитку національної судової системи;
- сприяти розвитку самостійності мислення;
- засвоїти та використовувати юридичну лексику і термінологію;
- сформувати систему знань та навички щодо використання інформаційних та електронних технологій в процесі захисту прав учасників справи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: поняття, правове регулювання та етапи впровадження електронного правосуддя в Україні; позитивні та негативні аспекти впровадження електронного правосуддя.

вміти: на науковій основі організувати свою працю, володіти методами збору, зберігання і обробки (редагування) інформації, у тому числі і комп'ютерними, вживаними в сфері його професійної діяльності; коректно використовувати знання щодо окремих модулів ЄСІТС; користуватися іншими базами даних та системами України, необхідними для ефективної участі у судовому процесі.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема 1. Цифровізація та диджиталізація судочинства.

Поняття та значення цифровізації та диджиталізації як напрямів оптимізації та оперативності в судовому процесі. Цифровізація та диджиталізація судочинства у різних судових процесах та судових системах. Проблеми впровадження цифрових технологій в роботу судових органів та судочинство.

Тема 2. Управління та правове регулювання диджиталізацією.

Система та загальна характеристика міжнародних та вітчизняних актів про впровадження інформаційних технологій в систему правосуддя.

Тема 3. Безпека в суді та захист персональних даних за допомогою електронних технологій.

Основні засади безпеки в суді та забезпечення їх технічними можливостями. Диджиталізація та захист персональних даних: проблеми правового регулювання та правозастосовної діяльності. Проблема гарантування прав громадян та заборона їх обмеження при використанні технологій в напрямі безпеки (фізичної та інформаційної) в процесі здійснення правосуддя.

Тема 4. Характеристика структури ЄСІТС.

Характеристика структури Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. Загальна характеристика окремих модулів ЄСІТС та сучасний стан їх впровадження в роботу судової системи.

Тема 5. Інформаційні технології на різних стадіях відправлення

правосуддя.

Інформаційні технології при поданні позовних заяв, в ході розгляду справи в першій інстанції, при постановленні судових актів та їх оскарженні і при виконанні судових актів. Електронний підпис.

Тема 6. Інформаційні технології у доказуванні.

Поняття та місце електронних доказів серед інших засобів доказування. Способи надання суду електронних доказів. Використання та дослідження електронних доказів. Тактика огляду електронного доказу. Проблема оцінки електронних доказів.

Змістовий модуль 2.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 7. Перспективи застосування штучного інтелекту в судочинстві.

Поняття та сутність штучного інтелекту. Перспективи застосування штучного інтелекту при відправленні правосуддя. Можливість штучного інтелекту брати участь в процесі як учасник.

Тема 8. Медіавідкритість судів.

Характеристика цілей, завдань та значення медіавідкритості судів. Статус та значення судді-спікера. Якості, якими має володіти особа, що призначається на посаду судді-спікера. Проблеми та перспективи використання EasyCon та/або інших систем для проведення судових засідань. Підвищення довіри до суддів як складова побудова правової держави.

Тема 9. Перспективи впровадження «суду в смартфоні».

«Суд в смартфоні»: поняття, значення. Складові «суду в смартфоні». Перспективи впровадження «суду в смартфоні». Досвід зарубіжних країн щодо впровадження аналогічних проектів.

Тема 10. Зарубіжний досвід впровадження інформаційних технологій в правосуддя.

Загальні підходи в світі до впровадження інформаційних технологій в правосуддя. Особливості впровадження інформаційних технологій в правосуддя в різних країнах Європи, Азії, в США.

ПЛАНИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1.

Практичне заняття 1.

Тема. Цифровізація та диджиталізація судочинства.

Питання для обговорення

1. Поняття та значення цифровізації та диджиталізації як напрямів оптимізації та оперативності в судовому процесі.
2. Значення цифрової трансформації для ефективності роботи всіх систем держави.
3. Цифровізація та диджиталізація судочинства у різних судових процесах та судових системах.
4. Проблеми впровадження цифрових технологій в роботу судових органів та судочинство.
5. Характеристика справ, які можуть розглядатися виключно в електронному вигляді: перспективний аналіз.
6. Виклик учасників справи через месенджери: проблеми та перспективи.

Захист рефератів: доповідь та презентація

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має усвідомлювати, що цифровізація та диджиталізація в судовому процесі відносяться до процесу впровадження сучасних інформаційних та комунікаційних технологій для покращення роботи судової системи. Це включає в себе використання електронних платформ, програмних рішень та інших цифрових інструментів для оптимізації та поліпшення ефективності різних аспектів судового процесу.

Цифровізація та диджиталізація в судовому процесі зменшують бюрократію, прискорюють здійснення процедур, поліпшують доступність

судових послуг, зокрема для тих, хто знаходиться на віддаленій території, забезпечують прозорість у розгляді справи та розповсюдженні інформації, дозволяють ефективно управляти даними, допомагають забезпечити більш зручну та оперативну комунікацію між сторонами справи, адвокатами та суддями. Здобувач може запропоновувати і охарактеризувати і інші позитивні риси цифровізації та диджиталізації в судовому процесі.

Здобувач має розуміти, що дотепер не систематизовані напрями оптимізації та оперативності через цифровізацію та диджиталізацію, до яких різні вчені та практики пропонують відносити: (1) Можливість подавати позови, документи та докази в електронній формі, що прискорює обробку справ. (2) Розробка спеціалізованих програм для обліку та обробки судової інформації. (3) Здійснення засідань, слухань та консультацій в режимі відеоконференцій, що забезпечує зменшення часових та географічних обмежень. (4) Забезпечення ефективної обробки документів, в тому числі з підписанням електронними підписами. (5) Розробка онлайн-платформ для медіації, арбітражу тощо. (6) Використання аналітичних інструментів для прогнозування рішень, аналізу статистики тощо. Здобувач може запропоновувати і охарактеризувати і інші напрями оптимізації та оперативності через цифровізацію та диджиталізацію.

Цифровізація та диджиталізація є важливими напрямками оптимізації та покращення роботи судової системи, що сприяють більш швидкому, доступному та ефективному наданню юридичних послуг.

Здобувач повинен звернути увагу, що впровадження цифрових технологій в роботу судових органів та судочинство може зіштовхнутися з рядом складних проблем, які потребують уваги та вирішення. Деякі з основних проблем впровадження цифрових технологій в судову сферу включають: питання безпеки даних; технічні проблеми; проблему доступу до сучасних технічних засобів; опір з боку персоналу; вартість впровадження; недоліки нормативної бази; незручності при залученні сторін до нових способів взаємодії та подання документів; проблеми адаптації до змін, що

потребує часу та зусиль. Для ефективного вирішення цих проблем важливо ретельно планувати впровадження технологій, проводити підготовку персоналу, розробляти ефективні стратегії кібербезпеки та забезпечувати належну підтримку технічних систем після їхнього впровадження.

Здобувач має усвідомлювати, що сучасні цифрові технології дозволяють розглядати та вирішувати різноманітні справи в електронному вигляді. Однак не всі типи справ піддаються цьому підходу. Важливо врахувати специфіку кожної категорії справ та їхні особливості для визначення того, які саме справи можуть бути розглянуті виключно в електронному вигляді. Наприклад, можуть бути розглянуті виключно в електронному вигляді справи малої складності та незначні, з невеликим обсягом незаперечних документів (доказів у справі), за відсутності спірних питань, зі стандартними правовими питаннями, які не вимагають глибокого та нетривіального правового аналізу, справи, де основна частина доказів та обґрунтувань подається у формі документів. В таких ситуаціях електронний розгляд дозволяє більш швидко та ефективно вирішити спір. Здобувач може запропоновувати та обґрунтувати й інші види справ.

Проте здобувач має розуміти, що деякі справи можуть містити елементи, які важко передати у електронному вигляді (наприклад, питання психологічного стану сторін) або вимагати особистого з'ясування обставин (наприклад, звільнення зі служби). Рішення про виключний електронний розгляд справи повинне базуватися на балансі між ефективністю та забезпеченням справедливості.

Здобувач має усвідомлювати, що виклик учасників справи через месенджери – це одна з альтернативних практик комунікації між судами, адвокатами, сторонами та іншими учасниками судового процесу. Цей підхід може мати як позитивні, так і негативні аспекти.

Зокрема, серед негативних аспектів слід назвати вади конфіденційності та захисту даних (використання месенджерів може створити ризик порушення конфіденційності та захисту особистих даних. Залежно від

платформи, інформація може піддаватися зберіганню на серверах з обмеженим рівнем безпеки); вади надійності комунікації (технічні збої, проблеми з інтернет-з'єднанням або просто ненадійний режим доставки повідомлень можуть призвести до того, що важлива інформація не дійде до адресата чи буде затримана), відсутність документованості може призвести до труднощів у визначенні дат, змісту повідомлень та інших деталей комунікації, які можуть бути важливими у судових процесах.

Серед позитивних аспектів слід назвати зручність та оперативність (використання месенджерів може дозволити швидко спілкуватися та обмінюватися інформацією без необхідності особистої зустрічі або довгих телефонних розмов), зменшення часових затрат (використання месенджерів може зменшити час, витрачений на організацію зустрічей, підготовку документів та інші процеси комунікації), флексібільність (віддалена комунікація через месенджери дозволяє учасникам справи обмінюватися інформацією у зручний для них час, що може полегшити участь у судовому процесі), скорочення витрат (використання месенджерів може знизити витрати на дорогі комунікаційні засоби, такі як телефонні дзвінки).

Здобувач може запропоновувати та обґрунтувати й інші позитивні та негативні аспекти застосування месенджерів. Незважаючи на переваги, важливо ретельно розглянути та вирішити проблеми, пов'язані з використанням месенджерів у судовому процесі, зокрема, забезпечити надійний захист даних, прозорість комунікації та відповідність нормам конфіденційності. Використання цього підходу варто розглядати з урахуванням конкретних вимог та потреб справи.

Практичне заняття 2.

Тема. Управління та правове регулювання диджиталізацією..

Питання для обговорення

1. Система та загальна характеристика міжнародних актів про впровадження інформаційних технологій в систему правосуддя.

2. Система та загальна характеристика нормативно-правових актів України, які забезпечують впровадження інформаційних технологій в різні сфери життєдіяльності.
3. Система та загальна характеристика нормативно-правових актів України, які забезпечують впровадження інформаційних технологій в систему правосуддя.

Захист рефератів: доповідь та презентація

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має усвідомлювати, що міжнародні акти про впровадження інформаційних технологій в систему правосуддя відіграють важливу роль у створенні загальних стандартів та орієнтирів для використання сучасних технологій у правовій сфері. Ці акти надають країнам-учасникам рекомендації та вказівки щодо ефективного впровадження технологій для покращення доступності, ефективності та транспарентності судової системи.

Міжнародні акти цього типу базуються на ідеї визнання важливості інформаційних технологій для розвитку правосуддя та поліпшення судової системи. Вони можуть набувати форми резолюцій, рекомендацій, декларацій або угод. Такі акти містять положення, що визначають засади використання інформаційних технологій, зокрема в контексті подання документів, комунікації між учасниками судового процесу, зберігання електронних доказів тощо. Міжнародні акти нерідко містять положення, що стосуються захисту даних та конфіденційності при використанні технологій, в тому числі стосовно обмежень доступу до електронних даних.

Значення активного використання інформаційних технологій полягає в тому, що це може сприяти забезпеченню швидкого та ефективного доступу до правосуддя для громадян. Використання технологій може сприяти створенню більш прозорої системи судочинства через доступ до публічної інформації та електронних баз даних.

Міжнародні акти можуть сприяти співпраці між країнами в питаннях впровадження технологій, обміну досвідом та розробці спільних підходів до цього питання. Загальна мета таких актів полягає в сприянні адаптації судової системи до сучасних вимог та можливостей, які надають інформаційні технології. Вони сприяють зближенню практик та стандартів у різних країнах, що може покращити якість та доступність правосуддя в масштабах міжнародного співтовариства. А внутрішньодержавні акти деталізують та пристосовують стандарти, встановлені міжнародним співтовариством, до реалій конкретної держави.

Здобувач має знати, що в Україні та за кордоном діє розгалужена система нормативних актів, що регулюють впровадження інформаційних технологій в правосуддя. Серед них слід обов'язково виділяти Конвенцію про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних від 28.01.1981 р., Конвенцію про кіберзлочинність від 23.11.2001 р. , Директиву №2002/58/ЄС Європейського Парламенту і Ради ЄС стосовно обробки персональних даних та захисту права на недоторканість особистого життя в сфері електронних комунікацій (Директива про право на недоторканість особистого життя та комунікації, електронні засоби зв'язку), Декларація ООН «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання у новому тисячолітті» від 12.12.2003 р. та інші акти.

Серед вітчизняних нормативних актів слід назвати закони України «Про електронні комунікації», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про захист персональних даних», «Про платіжні послуги», «Про авторське право і суміжні права», «Про доступ до публічної інформації», «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні», «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», «Про електронні довірчі послуги», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про Національну програму інформатизації», Концепцію національної програми інформатизації, Пріоритетні напрями та завдання (проекти) цифрової трансформації на період до 2023 року.

Безпосередньо спрямований на регулювання інформатизації системи правосуддя Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення поетапного впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи», Положення про автоматизовану систему документообігу суду, затверджене Рішенням Ради суддів України від 26.11.2010 р. № 30.

Виходячи з вищевказаного, здобувач має розуміти, що в Україні створені всі умови для впровадження інформаційних технологій в систему правосуддя, однак оскільки це динамічний процес, то нормативна база з цього питання постійно потребує оновлення.

Практичне заняття 3.

Тема. Безпека в суді та захист персональних даних за допомогою електронних технологій.

Питання для обговорення

1. Основні засади безпеки в суді та забезпечення їх технічними можливостями.
2. Диджиталізація та захист людських прав.
3. Диджиталізація та захист персональних даних: проблеми правового регулювання та правозастосовної діяльності.
4. Проблема гарантування прав громадян та заборона їх обмеження при використанні технологій в напрямі безпеки (фізичної та інформаційної) в процесі здійснення правосуддя, зокрема:
 - а) Гарантування безпеки документів, що потрапляють до суду (особливо з кримінальних справ).
 - б) Онлайн-свідчення підсудного та потерпілого в присутності адвоката поряд з допитуванням або в залі судового засідання.
 - в) Інші проблемні питання гарантування безпеки.

Захист рефератів: доповідь та презентація

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач повинен усвідомлювати основні засади безпеки в суді та забезпечення їх технічними можливостями: (1) Конфіденційність інформації (забезпечення конфіденційності інформації є ключовою засадою в судовій системі. Технічні можливості, такі як шифрування даних, захист мереж та систем пароллями, можуть гарантувати, що конфіденційна інформація залишається доступною лише авторизованим особам). (2) Ідентифікація та аутентифікація (використання технічних рішень для ідентифікації користувачів та аутентифікації їх прав на доступ до системи є важливим кроком у забезпеченні безпеки. Це може бути реалізовано через використання біометричних даних, двофакторної аутентифікації тощо). (3) Фізична безпека (захист фізичного доступу до обладнання та приміщень суду є обов'язковим. Відповідні технічні засоби, такі як системи відеоспостереження, системи контролю доступу та інші, допомагають забезпечити безпеку приміщень). (4) Захист від кіберзагроз (технічні засоби антивірусного захисту, відстеження незвичайної активності в мережі, системи виявлення вторгнень та інші допомагають захистити судову інформацію від кіберзагроз). (5) Резервне копіювання даних (регулярне резервне копіювання даних та інформаційних систем дозволяє забезпечити можливість відновлення даних у випадку втрати або пошкодження). (6) Ефективна кібербезпекова політика (судова система повинна мати чітку кібербезпекову політику, яка визначає стандарти безпеки, процедури реагування на інциденти та вимоги щодо користування технічними ресурсами). (7) Освіта та навчання (важливо забезпечити навчання працівників суду щодо правил безпеки, виявлення фішингових атак, усвідомлення ризиків та інших аспектів кібербезпеки). (8) Моніторинг та аналіз безпекової ситуації (використання технічних рішень для постійного моніторингу та аналізу стану кібербезпеки допомагає вчасно виявляти вразливості та інциденти). (9) Поліпшення технічних засобів (застосування сучасних технологій, таких як штучний інтелект для аналізу поведінки

користувачів та виявлення аномальних активностей, може значно покращити рівень безпеки).

Здобувач повинен знати, що загальна мета забезпечення безпеки в суді полягає в тому, щоб забезпечити інтегрований підхід до захисту інформації, технічних ресурсів та процесів судової системи від різноманітних загроз та ризиків.

Здобувач повинен усвідомлювати, що диджиталізація, як процес впровадження інформаційних технологій у різні сфери суспільства, включаючи судову систему, може впливати на захист людських прав. Диджиталізація може полегшити доступ до правосуддя, зменшуючи фізичні бар'єри та витрати на участь у судових процесах. Люди можуть подавати скарги, документи та інші матеріали онлайн, що робить процес більш доступним. Електронна публікація судових рішень та інших документів сприяє більшій прозорості судової діяльності, що може допомогти виявити порушення прав людини. Захист прав людини включає забезпечення конфіденційності інформації. При диджиталізації судової системи необхідно гарантувати адекватний рівень кібербезпеки та захисту персональних даних. Важливо враховувати також проблеми в доступі до судової системи через низьку комп'ютерну грамотність або доступ до технологій, що може призвести до дискримінації певних груп населення.

Цифрова сфера також вимагає захисту свобод в онлайн-середовищі, забезпечення конфіденційності переписки, недопущення масового моніторингу тощо. Зростання кількості кіберзлочинів та кібербулінгу може погіршити ситуацію з правами людини в цифровому середовищі. Тому важливо забезпечити освіту та навчання громадян цифровій грамотності, щоб вони могли ефективно користуватися новими технологіями та розуміти свої права та обов'язки.

Загалом, диджиталізація може значно поліпшити забезпечення та захист прав людини, але водночас вимагає уважності до можливих викликів і ризиків, пов'язаних з використанням інформаційних технологій. Важливо

забезпечити баланс між новими можливостями та забезпеченням фундаментальних прав людини.

Здобувач повинен розуміти, що диджиталізація, впровадження інформаційних технологій та електронних сервісів створює нові можливості для зберігання, обробки та передачі персональних даних, але також вносить виклики в гарантуванні їх конфіденційності та безпеки. Забезпечення захисту персональних даних стає ключовим аспектом в контексті диджиталізації. Забезпечення конфіденційності персональних даних передбачає заборону доступу до цих даних третім особам без належної авторизації та відповідних дозволів. Використання шифрування є ключовим для забезпечення безпеки персональних даних, особливо під час передачі через мережі або зберігання на серверах. Доступ до персональних даних також має бути обмеженим та відповідно контрольованим. При обробці персональних даних міжнародними організаціями чи компаніями важливо дотримуватися стандартів та вимог, щоб забезпечити їх захист на рівні, який вимагає законодавство.

Загалом, диджиталізація створює великі можливості для розвитку, але захист персональних даних повинен бути обов'язковим компонентом будь-якої стратегії цифрової трансформації.

Здобувач повинен знати про наявність проблем гарантування прав громадян та заборони їх обмеження при використанні технологій задля безпеки (фізичної та інформаційної) в процесі здійснення правосуддя. До таких проблем на даний час вчені та практики відносять проблеми гарантування безпеки документів, що потрапляють до суду (особливо з кримінальних справ), онлайн-свідчення підсудного та потерпілого в присутності адвоката поряд з допитуваним або в залі судового засідання та деякі інші проблемні питання гарантування безпеки. Здобувачеві слід ознайомитися з вказаними проблемами, розуміти їх значущість та запропонувати шляхи подолання таких проблем.

Практичне заняття 4.

Тема 4. Характеристика структури ЄСІТС.

Питання для обговорення

1. Характеристика структури Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи.
2. Загальна характеристика та функціонал модулю «Офіційний веб-портал „Судова влада України“».
3. Загальна характеристика та функціонал Електронного кабінету.
4. Загальна характеристика та функціонал модулю «Єдиний державний реєстр судових рішень».
5. Загальна характеристика та функціонал модулю інших складових ЄСІТС.

Захист рефератів: доповідь та презентація

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має усвідомлювати, що Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система (ЄСІТС) – організаційно-технічна система, що забезпечує функціонування електронного судочинства в Україні після прийняття нових процесуальних кодексів 2017 року. Її попередником була Автоматизована система документообігу суду, що функціонувала з 1 січня 2011 року. Починаючи з 5 жовтня 2021 року офіційно функціонують три підсистеми (модулі) ЄСІТС: Електронний кабінет, Електронний суд, підсистема відеоконференцзв'язку.

Функціями системи є: ведення електронного діловодства; централізоване зберігання документів та інформації в єдиній базі даних; захищене зберігання, автоматизована аналітична і статистична обробка інформації; збереження справ в електронному архіві; обмін документами та інформацією в електронній формі, а також проведення відеоконференцій у режимі реального часу; автоматизація роботи органів правосуддя; формування і ведення суддівського досьє в електронній формі; віддалений

доступ користувачів цієї системи до будь-якої інформації, що в ній зберігається; визначення судді для розгляду конкретної справи; добір присяжних; розподіл справ у Вищій кваліфікаційній комісії суддів України, Вищій раді правосуддя, її органах; аудіо- та відеофіксація судових засідань, засідань інших органів правосуддя, їх транслявання в мережі Інтернет; ведення Єдиного державного реєстру судових рішень; функціонування офіційного вебпорталу судової влади України, вебсайтів Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів України; функціонування єдиного контакт-центру для управління зверненнями; можливість автоматизованої взаємодії цієї системи з іншими автоматизованими системами державних органів, інше.

Масштабний характер ЄСІТС підтверджується тим, що до її складу має увійти і Єдиний державний реєстр судових рішень, і система автоматизованого арешту коштів у рамках виконавчого провадження, а адміністратор ЄСІТС матиме доступ до інформації Єдиного державного демографічного реєстру.

Принцип побудови ЄСІТС – хмарні технології, що передбачають віддалену обробку та зберігання даних та надають користувачам мережі Інтернет доступ до обчислювальних ресурсів і програмного забезпечення як до онлайн-сервісу.

Здобувач має знати, що основними складовими ЄСІТС є такі взаємопов'язані підсистеми: загальна; електронного діловодства; контакт-центр; управління фінансово-господарськими процесами; захисту інформації.

Кожна підсистема складається із окремих модулів.

Здобувач має надати характеристику загальної структури Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи та її окремих модулів: Офіційного веб-порталу «Судова влада України», Електронного кабінету, Єдиного державного реєстру судових рішень та інших складових ЄСІТС.

Практичне заняття 5.

Тема. Інформаційні технології на різних стадіях відправлення правосуддя.

Питання для обговорення

1. Інформаційні технології при поданні позовних заяв.
2. Інформаційні технології в ході розгляду справи в першій інстанції.
3. Інформаційні технології при постановленні судових актів.
4. Інформаційні технології при оскарженні судових актів та в процесі переглядів.
5. Інформаційні технології при виконанні судових актів.
6. Електронний підпис як гарантія підписання документів: проблеми та перспективи.
7. Необхідність знаходження в суді суддів та працівників суду, що забезпечують відправлення правосуддя: проблеми та перспективи.

Захист рефератів: доповідь та презентація

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має усвідомлювати, що інформаційні технології в судовому процесі відіграють ключову роль на всіх етапах – від подання позовних заяв до розгляду справи в першій інстанції, оскарження судових актів та процесу переглядів. Вони сприяють ефективності, доступності, прозорості та якості судових процедур. Зокрема, інформаційні технології використовуються на етапі подання позовної заяви, коли особи можуть подавати їх електронним шляхом через спеціалізовані портали. Це збільшує зручність і швидкість процесу. Використання електронних ідентифікаторів допомагає підтвердити особу та забезпечити її конфіденційність при подачі документів.

В ході розгляду справи в першій інстанції всі сторони можуть обмінюватися документами через електронну пошту або спеціалізовані платформи. Технології відеоконференцій дозволяють дистанційно проводити судові засідання, залучаючи учасників з різних місць. Електронні документи,

фото, відео та інші електронні докази можуть бути представлені суду для вирішення справи.

На стадії оскарження судових актів та в ході переглядів також активно застосовуються інформаційні технології. Оскарження рішень суду може відбуватися через електронні платформи, що спрощує процес та забезпечує швидкий доступ до апеляційних інстанцій. Деякі країни вже впроваджують електронні апеляційні засідання, що забезпечує більшу доступність для учасників. А в інших країнах дозволено вирішувати спори в онлайн-режимі через електронні платформи. Ці інформаційні технології сприяють просуванню судової системи до більш ефективного, швидкого та доступного для громадян і учасників судового процесу інструмента. Однак важливо враховувати питання кібербезпеки, захисту персональних даних та забезпечення рівноправності доступу до технологій для всіх учасників.

Здобувач має розуміти, що використання інформаційних технологій у процесі виконання судових актів допомагає забезпечити ефективність, прозорість та точність цього етапу судового процесу. Системи електронного моніторингу дозволяють в режимі реального часу стежити за процесом виконання судових рішень, включаючи оплату аліментів, виконання рішень про відшкодування збитків тощо. Застосування електронних засобів спілкування дозволяє забезпечити швидку та зручну взаємодію між судом, стягуючим органом та виконавцями рішень. Спеціалізовані електронні платформи можуть допомагати організувати та координувати виконання судових рішень, забезпечуючи прозорість та доступність для усіх учасників. Засоби автоматизованої звітності та аналітики дозволяють зібрати та обробити інформацію про ефективність виконання судових актів, що допомагає вдосконалювати процес. Здійснення платежів, пов'язаних з виконанням судових рішень, може відбуватися через електронні платіжні системи, спрощуючи процедуру та зменшуючи ризик помилок. Інформація про стан виконання судових рішень може бути доступною онлайн для зацікавлених сторін, що допомагає забезпечити прозорість та контроль.

Електронні засоби також допомагають встановлювати контроль над додержанням термінів та умов виконання рішень.

Використання інформаційних технологій під час виконання судових актів сприяє не тільки підвищенню ефективності та точності процесу, але й забезпечує більшу доступність і прозорість для всіх учасників судового процесу.

Здобувач має стисло характеризувати електронний підпис як криптографічний засіб, який використовується для підтвердження автентичності та цілісності електронних документів. Він використовується з метою забезпечення юридичної значущості електронних документів та забезпечення гарантії, що вони були підписані відповідною особою.

В різних юрисдикціях можуть бути різні правові норми та стандарти, що регулюють використання електронного підпису. Неоднорідність правового регулювання може ускладнювати міжнародний обмін електронними документами. Недостатній рівень кібербезпеки може призвести до підробки електронних підписів або несанкціонованого доступу до них, що підрве довіру до цього засобу. При цьому використання електронних підписів вимагає наявності певної технічної інфраструктури та стандартів, а також належної підготовки користувачів.

Перспективними напрямками застосування електронного підпису можна вважати постійний розвиток криптографічних стандартів і технологій, що може сприяти зміцненню безпеки електронних підписів та зменшенню можливості їх підробки. Додаткове визнання та регулювання юридичного статусу електронного підпису може допомогти забезпечити його широке використання на національному та міжнародному рівнях, а підвищення усвідомленості користувачів щодо переваг та ризиків електронного підпису може зробити його популярнішим та довіреним інструментом. Електронні підписи можуть поєднуватися з іншими інформаційними технологіями, такими як блокчейн, для забезпечення ще більшої надійності та безпеки.

Загалом, розвиток та вдосконалення електронних підписів може сприяти підвищенню довіри до них та використанню в різних сферах, але водночас потребує уважності до технічних, юридичних та кібербезпекових вимог.

Здобувач має розуміти, що умови воєнного конфлікту ставлять перед судовою системою особливі виклики щодо забезпечення належного відправлення правосуддя. Воєнний стан може призвести до загрози безпеці для суддів, працівників суду та всіх учасників судового процесу. Це може обмежити їх здатність працювати в нормальних умовах. Воєнний стан може спричиняти масові порушення прав людини, і судова система повинна бути здатна реагувати на ці порушення та забезпечувати відправлення справедливих рішень.

Незважаючи на ускладнені умови, судова система повинна гарантувати захист прав та свобод громадян, особливо в умовах воєнного конфлікту. Тому необхідно виважено підходити до можливості участі судді та фахівців суду в судовому провадженні за межами суду, зважено вирішувати доцільність та необхідність виклику до суду учасників процесу.

Судова система повинна адаптуватися до нових умов воєнного конфлікту, знаходячи ефективні способи роботи та забезпечення безпеки суддів та працівників суду. Важливо зрозуміти, що судова система має важливу роль у забезпеченні правосуддя та захисті прав людини, навіть під час воєнного конфлікту. Виклики та перспективи, пов'язані з цим, вимагають уваги та відповідальності всіх учасників судового процесу.

Практичне заняття 6.

Тема. Інформаційні технології у доказуванні.

Питання для обговорення

1. Поняття та місце серед інших засобів доказування електронних доказів.

2. Способи надання суду електронних доказів: сучасність, проблеми та перспективи.
3. Використання та дослідження електронних доказів.
4. Криміналістичний аспект: тактика огляду електронного доказу.
5. Проблема оцінки електронних доказів.

Захист рефератів: доповідь та презентація

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має знати, що електронні докази – це інформація або дані, які знаходяться у цифровій формі та можуть бути використані для підтвердження або спростування фактів у судовому процесі. Електронні докази можуть бути представлені у вигляді електронних документів, електронних повідомлень, веб-сайтів, електронних фотографій та відеозаписів, аудіозаписів та інших електронних документальних джерел.

Місце електронних доказів серед інших засобів доказування полягає в тому, що вони стали невід'ємною частиною сучасної інформаційної суспільності та юридичного середовища. З розвитком технологій і цифровизації всіх сфер життя електронні докази набули важливості як надійний інструмент для документування подій та фактів.

У судовому процесі електронні докази можуть використовуватися разом з іншими засобами доказування, такими як показання свідків, експертні висновки, письмові документи тощо. Вони можуть доповнювати та підкріплювати інші докази, а також мати власну вагу в підтвердженні або спростуванні фактів. Серед переваг електронних доказів можна виділити їх можливість точного документування, швидкості та зручності обміну, а також збереження та відтворення відомостей. Проте, також існують виклики, пов'язані з підркобою електронних доказів та проблемами збереження їх цілісності та автентичності. У сучасному судовому процесі використання електронних доказів стає все більш поширеним, і їх роль продовжує зростати в контексті розвитку цифрового світу та технологій.

Здобувач має усвідомлювати, що сучасна технологічна дійсність вимагає адаптації судової практики до використання електронних доказів. Це відкриває нові можливості, але також ставить певні виклики та вимагає вирішення проблем. Способи надання суду електронних доказів включають такі аспекти: (1) Суди допускають надання електронних документів та файлів як доказів. Це можуть бути електронні листи, текстові документи, електронні договори тощо. (2) Спілкування через електронні канали, такі як електронна пошта, месенджери та соціальні мережі, можуть бути використані як докази. (3) Цифрові фото та відеозаписи можуть бути надані в якості доказів. (4) Інформація про телефонні дзвінки, які містяться у телефонних журналах, може служити доказами.

Проблеми, з якими стикаються на даний час учасники процесу, пов'язані з особливостями електронних доказів. Зокрема, важливо забезпечити цілісність та автентичність електронних доказів, щоб уникнути підробки та маніпуляцій. Наявність технічних помилок або проблем зі збереженням даних може підірвати вірогідність електронних доказів. Питання зберігання електронних доказів на довгий термін може виникнути через швидку зміну технологій та форматів файлів. Здобувач може також назвати інші позитивні та негативні аспекти використання електронних доказів в процесі.

Однак слід визнати, що відмовлятися від даного нового виду доказів не готовий жоден процес. Тому в перспективі з розвитком технологій та цифрової трансформації очікується ще більше використання електронних доказів у судовій практиці. Необхідна розробка нових технологічних рішень для підтвердження цілісності та автентичності електронних доказів, створення стандартів для зберігання та представлення електронних доказів може сприяти зменшенню проблем з їх використанням, забезпечення безпеки та захищеності електронних доказів від хакерських атак та зломів стане все важливішим аспектом. Загальною перспективою є розвиток технологічної інфраструктури для надання та використання електронних доказів, а також

вирішення супутніх проблем для забезпечення їх надійності та вірогідності у судовому процесі.

Здобувач має усвідомлювати, що огляд електронного доказу є важливим етапом криміналістичного аналізу, коли проводяться дії для виявлення, документування та збереження електронних доказів з метою подальшого використання їх у судовому процесі. Вірогідність та надійність електронних доказів часто залежить від правильної тактики їх огляду.

Практикою розроблені певні кроків, які слід враховувати: (1) Перед початком огляду важливо забезпечити збереження цілісності електронних доказів. Застосування спеціальних програм або методів для копіювання даних може допомогти уникнути їхньої зміни під час огляду. (2) Огляд електронного доказу повинен бути докладно задокументований. Записи про кожний етап огляду, включаючи дату, час, особу, яка проводить огляд, та застосовані методи, можуть служити важливими доказами в суді. (3) Важливо відокремити електронні докази, які мають значення для конкретної справи, від інших даних. Це може включати витягнення файлів, документів, електронних повідомлень тощо. (4) Метадані, такі як дата та час створення, модифікації, відправлення файлу, можуть мати важливе значення. Вони можуть допомогти встановити часовий контекст подій. (5) Важливо визначити, з якого джерела був отриманий електронний доказ. Це може бути комп'ютер, смартфон, сервер тощо. (6) Під час огляду важливо використовувати спеціальне програмне забезпечення, яке дозволяє виконувати огляд без змін на електронних доказах. (7) У разі потреби можна залучити кваліфікованих експертів, які мають досвід у роботі з електронними доказами. (8) Важливо дотримуватися вимог закону під час огляду електронних доказів, зокрема, пов'язаних із приватністю і правами власності. Здобувач може запропонувати та обґрунтувати і інші правила проведення огляду електронного доказу.

Проблеми, які можуть виникнути під час огляду електронних доказів, включають можливість їхньої зміни або втрати, технічні помилки та

збереження цілісності. Проте, з розвитком криміналістичних методів та технологій, можливості забезпечення надійності електронних доказів зростають, що сприяє їх ефективному використанню в судовому процесі.

Здобувач має розуміти, що оцінка електронних доказів у судовому процесі є важливим аспектом, адже вона впливає на достовірність та вагу доказів, які використовуються для вирішення правових справ. Проте, оцінка електронних доказів може стикатися з деякими викликами та проблемами:

- (1) Важливо встановити, що електронні докази не піддавалися підробці, маніпуляціям або змінам. Наявність цілісності та автентичності є ключовою для довіри до доказів.
- (2) Оцінка електронних доказів часто вимагає технічної експертизи, яка може бути важкодоступною або дороговартісною.
- (3) Важливо дотримуватися правових норм та стандартів при оцінці електронних доказів, зокрема, щодо конфіденційності та приватності.
- (4) Оцінка ваги доказів може залежати від джерела, з якого вони були отримані. Наприклад, дані, отримані з офіційних джерел або забезпечених кваліфікованими експертами, можуть мати більшу вагу.
- (5) Оцінка електронних доказів може вимагати інтерпретації їх змісту або контексту. Це може призвести до суб'єктивності та різних тлумачень.
- (6) Оцінка електронних доказів часто залежить від технологічних можливостей та знань експертів, що може призвести до відмови від важливих доказів через недостатню експертизу.
- (7) Відсутність чітких стандартів щодо оцінки електронних доказів може призвести до нерівності у вирішенні справ.
- (8) В оцінці електронних доказів можуть бути використані аналітичні інструменти для виявлення відхилень, але це може призвести до неточних результатів.

З розвитком криміналістичних технологій та методів буде забезпечена більш точна та надійна оцінка електронних доказів. Розробка стандартів щодо оцінки електронних доказів може допомогти забезпечити єдність у підходах та рішеннях. Підвищення кваліфікації судових експертів та фахівців у галузі криміналістики допоможе забезпечити більш професійну оцінку доказів. Розробка законодавчих норм, які б визначали принципи та стандарти

оцінки електронних доказів, може сприяти зменшенню ризику недостовірної оцінки. Обмін досвідом та співпраця з іншими країнами у галузі криміналістики може допомогти розробити більш ефективні методи оцінки електронних доказів.

Оцінка електронних доказів є складним завданням, яке вимагає уважності, технічних знань та дотримання правових норм. З розвитком технологій та впровадженням стандартів можна досягти більш об'єктивної та надійної оцінки таких доказів у судових процесах.

Практичне заняття 7.

Тема. Перспективи впровадження «суду в смартфоні». Перспективи застосування штучного інтелекту в судочинстві.

Питання для обговорення

1. «Суд в смартфоні»: поняття, значення.
2. Складові «суду в смартфоні».
3. Реальні перспективи впровадження «суду в смартфоні».
4. Досвід зарубіжних країн щодо впровадження аналогічних проєктів.
5. Гіг-економіка та гіг-контракти як особливі форми. Шерінгова економіка та вплив такого підходу на вдосконалення системи відправлення правосуддя.
6. Поняття та сутність штучного інтелекту.
7. Перспективи застосування штучного інтелекту при відправленні правосуддя.
8. Можливість штучного інтелекту в подальшому брати участь в процесі як учасник, в тому числі позивач (справа Uber).

Захист рефератів: доповідь та презентація

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має усвідомлювати, що «суд в смартфоні» вказує на концепцію використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій

для забезпечення доступу до судового процесу, документів та послуг через мобільні пристрої, зокрема смартфони та планшети. Ця концепція відображає сучасний тренд у правосудді, який ставить за мету спростити та зробити більш доступним процеси, пов'язані з судовими послугами.

Громадяни можуть отримувати інформацію про судові рішення, календар судових засідань, зберігати документи тощо безпосередньо через свої смартфони, що робить взаємодію з правосуддям більш зручною та доступною. Зменшується навантаження на судові органи завдяки електронному доступу до документів та інформації, що може покращити ефективність роботи системи правосуддя. Громадяни можуть вирішувати певні судові питання, такі як штрафи або реєстрація документів, онлайн, що дозволяє заощадити час. Доступ до інформації про судові рішення дозволяє забезпечити більшу прозорість та відкритість судової діяльності.

Концепція «Суд в смартфоні» включає різні складові, серед яких можуть бути: (1) Мобільні додатки. (2) Електронні платформи. (3) Електронний доступ до документів. (4) Електронні сповіщення. (5) Електронний підпис. Концепція «Суд в смартфоні» відображає зручний та сучасний підхід до забезпечення доступу громадян до правосуддя, сприяючи більшій ефективності та транспарентності судової системи.

Здобувач має розуміти, що впровадження концепції «суду в смартфоні» стало актуальним у багатьох країнах, які прагнуть вдосконалити доступ громадян до судових послуг та спростити взаємодію з правосуддям. У багатьох з цих країн розвиваються системи електронних документів, електронного підпису та електронних сповіщень, які допомагають громадянам взаємодіяти з судами та отримувати інформацію через мобільні додатки. Такі ініціативи сприяють зростанню ефективності та доступності судових послуг, спрощуючи процес взаємодії між судами та громадянами.

Здобувач має усвідомлювати, що сутність штучного інтелекту полягає в розробці алгоритмів та систем, які дозволяють комп'ютерам виконувати завдання, здатні на інтелектуальне рішення. Це може бути розпізнавання

образів, прогнозування тенденцій на основі даних, мовне розуміння та генерація, робота з великими обсягами інформації тощо.

Штучний інтелект має значний потенціал для трансформації судового процесу та поліпшення якості правосуддя. Це і аналіз доказів, і прогнозування рішень, і автоматизація документообігу, і створення віртуальних асистентів, і підтримка при прийнятті рішень, і ризик-аналіз та прогнозування, і електронні архіви. Впровадження штучного інтелекту у судовий процес може поліпшити ефективність, точність та доступність правосуддя. Проте важливо забезпечити етичний аспект застосування ШІ, зберігання конфіденційності даних та забезпечення справедливості.

Здобувач має мати уявлення про те, що гіг-економіка (англ. Gig Economy) – модель трудових відносин, що ґрунтується на короткострокових контрактах або неформальних домовленостях. Прикладами такої економіки є сервіси Uber, Lyft, TaskRabbit, Grubhub, Postmates, Glovo. Гіг-контракт – це особлива форма залучення спеціалістів, яка поєднує ознаки трудового та цивільно-правового договору (наприклад, договору підяду). Гіг-спеціалістів не приймають в штат, проте у них усе одно є соціальні права працівника (лікарняний, відпустку тощо) та, звісно, обов'язки.

Шерінгова економіка, також відома як «економіка спільного використання», відображає сукупність практик, де ресурси та послуги надаються групою людей через спільний доступ, часто за допомогою технологій. Цей підхід базується на ідеї ефективного використання ресурсів, зменшення витрат і споживання на основі співпраці та обміну.

Розширення концепції шерінгової економіки може вплинути на систему відправлення правосуддя наступним чином. По-перше, використання шерінгової економіки може зробити судову систему більш доступною для громадян, забезпечуючи їм можливість отримувати послуги і інформацію в будь-який зручний для них час та місце. По-друге, шерінговий підхід може допомогти ефективно використовувати ресурси судової системи, такі як залі засідань, документи та інші матеріали. По-третє, об'єднання

ресурсів може призвести до зниження витрат на підтримку інфраструктури, а також до зниження вартості отримання судових послуг для громадян. По-четверте, впровадження електронної документації та спільного доступу до неї може спростити обмін і зберігання даних в рамках судового процесу. По-п'яте, шерінгова економіка може забезпечити більший доступ до експертів та консультантів для забезпечення компетентної підтримки в різних аспектах правової діяльності. По-шосте, впровадження шерінгової економіки може сприяти більш ефективному управлінню часом учасників судового процесу, зокрема адвокатів, суддів та інших сторін. По-сьоме, системи спільного використання ресурсів можуть допомогти забезпечити більшу прозорість та відкритість судового процесу.

Здобувач має розуміти, що всі новації впливають на різні інститути держави, в тому числі і на систему правосуддя, тому в будь-якому випадку шерінгова економіка може допомогти забезпечити ефективне та зручне використання ресурсів судової системи, зокрема шляхом використання технологій, спільного доступу до інформації та послуг, а також сприяти вдосконаленню процесу відправлення правосуддя.

Практичне заняття 8.

Тема. Зарубіжний досвід впровадження інформаційних технологій в правосуддя.

Питання для обговорення

1. Загальні підходи в світі до впровадження інформаційних технологій в правосуддя.
2. Особливості впровадження інформаційних технологій в правосуддя в США.
3. Особливості впровадження інформаційних технологій в правосуддя в Сингапурі та Арабських Еміратах.
4. Особливості впровадження інформаційних технологій в правосуддя в країнах Європи.

5. Особливості впровадження інформаційних технологій в правосуддя в країнах Балтії.
6. Особливості впровадження інформаційних технологій в правосуддя в інших країнах.

Захист рефератів: доповідь та презентація

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має усвідомлювати, що впровадження інформаційних технологій в правосуддя стає все більш актуальним у багатьох країнах світу, оскільки це може покращити ефективність, доступність та справедливість судової системи. Ось деякі загальні підходи, які використовуються у світі для впровадження інформаційних технологій в правосуддя:

1. Багато країн розвивають та впроваджують електронні судові системи, які дозволяють електронно подавати документи, слідкувати за справами, отримувати інформацію про засідання та рішення через онлайн-платформи та мобільні додатки.

2. Відмова від паперової документації на користь електронних форматів допомагає забезпечити більш швидкий та ефективний обмін даними та інформацією між учасниками судового процесу.

3. Розробка веб-порталів, де громадяни та юридичні особи можуть здійснювати взаємодію з судами, подавати документи, слідкувати за справами та отримувати інформацію.

4. Впровадження систем електронних підписів дозволяє забезпечити автентифікацію та безпеку при електронному обміні документами.

5. Використання відеоконференцій та онлайн-трансляцій дозволяє зменшити фізичний контакт, зокрема під час засідань, свідчень та інших етапів судового процесу.

6. Застосування аналізу даних та штучного інтелекту може допомогти в аналізі доказів, прогнозуванні рішень та інших аспектах правосуддя.

7. Ведення електронних реєстрів та баз даних сприяє зберіганню, пошуку та обміну інформацією про справи, рішення та інші аспекти судової діяльності.

Загальний підхід впровадження інформаційних технологій в правосуддя полягає в створенні інтегрованих електронних платформ, які сприяють автоматизації процесів, полегшують доступ до судових послуг та забезпечують ефективність та прозорість правосуддя.

Здобувач має розуміти, що кожна країна в своєму розвитку проходить свій шлях та має особливості впровадження інформаційних технологій в правосуддя. Так, суттєво відрізняються шляхи та сучасний стан впровадження інформаційних технологій в правосуддя в США, Сінгапурі та Арабських Еміратах, країнах Балтії, інших країнах Європи та світу. Україна, порівняно з цими країнами, знаходиться на високому рівні, хоча слід визнати, що в деяких країнах світу, наприклад, в Сінгапурі та Арабських Еміратах, країнах Балтії впровадження інформаційних технологій в правосуддя на дуже високому рівні. Тому досвід цих країн необхідно досліджувати та впроваджувати в Україні.

ПОЛІТИКА КУРСУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10%). Обов'язкова присутність здобувачів під час проведення періодичного контролю. У випадку пропуску заняття здобувач зобов'язаний відпрацювати його у позанавчальний час за погодженням з викладачем. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: регламентується [*Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова \(polozhennya-antiplagiat-2021.pdf \(onu.edu.ua\)\).*](#)

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій або в асинхронному режимі. Порядок та умови такого навчання регламентуються *Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ (poloz-org-osvit-process_2022.pdf (onu.edu.ua)).*

Види робіт та критерії оцінювання

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
- Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті	від 0 до 5
- Виступ з презентацією та/або доповіддю за темою реферату	від 0 до 5

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті	0 балів	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.
	1 бал	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає істотні помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на

		практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел; показує невміння публічно представляти матеріал.
	2 бали	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
	3 бали	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
	4 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє достатні знання, дає повні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; здатний публічно представити матеріал.
	5 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє глибокі знання, дає повні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; здатний публічно представити матеріал.
Виступ з презентацією та/або доповіддю за темою реферату	0 балів	Доповідь/презентацію не виконано.
	1 бал	Здобувач зробив доповідь/презентацію, виокремив основні положення кожного з джерел, але виклав їх у вигляді незв'язаних пунктів, не витримав вимог щодо обсягу роботи.
	2 бали	Здобувач в цілому правильно виокремив основні положення кожного з джерел, виклав у вигляді логічного матеріалу, проте використовує загальні фрази, не проводить аналізу викладеного матеріалу, не зробив узагальнюючих висновків.

	3 бали	Здобувач опрацював основний обсяг необхідних джерел, виокремив положення, які стосуються теми роботи, структурно об'єднав їх, проте не зробив ґрунтового аналізу та власних висновків.
	4 бали	Здобувач опрацював та виокремив найголовніші положення з наявних джерел, логічно та ґрунтовно розкрив тему роботи, проявив достатній рівень аналітичних здібностей при роботі з нормативним та теоретичним матеріалом, надав власні висновки та пропозиції.
	5 балів	Здобувач проявив творчий підхід до розкриття теми роботи, продемонстрував високий рівень аналізу наявного матеріалу, активно застосовував порівняльно-правовий метод при розкритті теми, дійшов власних висновків та надав пропозиції щодо найбільш складних та проблемних питань теми.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття та значення цифровізації та диджиталізації як напрямів оптимізації та оперативності в судовому процесі.
2. Значення цифрової трансформації для ефективності роботи всіх систем держави.
3. Цифровізація та диджиталізація судочинства у різних судових процесах та судових системах.
4. Проблеми впровадження цифрових технологій в роботу судових органів та судочинство.
5. Характеристика справ, які можуть розглядатися виключно в електронному вигляді: перспективний аналіз.
6. Виклик учасників справи через месенджери: проблеми та перспективи.
7. Система та загальна характеристика міжнародних актів про впровадження інформаційних технологій в систему правосуддя.
8. Система та загальна характеристика нормативних актів України, які забезпечують впровадження інформаційних технологій в систему правосуддя.
9. Основні засади безпеки в суді та забезпечення їх технічними можливостями.
10. Диджиталізація та захист людських прав.
11. Диджиталізація та захист персональних даних: проблеми правового регулювання та правозастосовної діяльності.
12. Проблема гарантування прав громадян та заборона їх обмеження при використанні технологій в напрямі безпеки (фізичної та інформаційної) в процесі здійснення правосуддя.
13. Характеристика структури Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи.
14. Загальна характеристика та функціонал окремих модулів ЄСІТС.
15. Інформаційні технології при поданні позовних заяв.
16. Інформаційні технології в ході розгляду справи в першій інстанції.

- 17.Інформаційні технології при постановленні судових актів.
- 18.Інформаційні технології при оскарженні судових актів та в процесі переглядів.
- 19.Інформаційні технології при виконанні судових актів.
- 20.Електронний підпис як гарантія підписання документів: проблеми та перспективи.
- 21.Поняття та місце серед інших засобів доказування електронних доказів.
- 22.Способи надання суду електронних доказів: сучасність, проблеми та перспективи.
- 23.Використання та дослідження електронних доказів.
- 24.Тактика огляду електронного доказу.
- 25.Проблема оцінки електронних доказів.
26. «Суд в смартфоні»: поняття, значення. Реальні перспективи впровадження «суду в смартфоні».
- 27.Складові «суду в смартфоні».
- 28.Досвід зарубіжних країн щодо впровадження аналогічних проектів.
- 29.Поняття та сутність штучного інтелекту. Перспективи застосування штучного інтелекту при відправленні правосуддя.
- 30.Гіг-економіка та гіг-контракти як особливі форми. Шерінгова економіка та вплив такого підходу на вдосконалення системи відправлення правосуддя.
- 31.Загальні підходи в світі до впровадження інформаційних технологій в правосуддя.
- 32.Особливості впровадження інформаційних технологій в правосуддя в США.
- 33.Особливості впровадження інформаційних технологій в правосуддя в Сингапурі та Арабських Еміратах.
- 34.Особливості впровадження інформаційних технологій в правосуддя в країнах Європи.
- 35.Особливості впровадження інформаційних технологій в правосуддя в країнах Прибалтики.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативні акти

1. Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних від 28.01.1981 р.
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_326#Text
2. Конвенція про кіберзлочинність від 23.11.2001 р.
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575#Text
3. Директива №2002/58/ЄС Європейського Парламенту і Ради ЄС стосовно обробки персональних даних та захисту права на недоторканість особистого життя в сфері електронних комунікацій (Директива про право на недоторканість особистого життя та комунікації, електронні засоби зв'язку).
https://www.zakon.cc/law/document/read/994_b34
4. Рекомендація CM/Rec (2020)1 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо впливу алгоритмічних систем на права людини від 08.04.2020 р. <https://sud.ua/ru/news/ukraine/166246-prava-lyudini-ta-didzhitalizatsiya-rada-yevropa-nazvala-golovni-printsipi>
5. Декларація принципів «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання у новому тисячолітті» (Декларація ООН від 12.12.2003 р.)
6. Резолюція 60/45 «Достижения в сфере информатизации и телекоммуникаций в контексте международной безопасности».
7. Резолюція Ради Європи «Про оперативні запити правоохоронних органів стосовно громадських телекомунікаційних мереж та послуг» (ENFOPOL).
8. Резолюція Ради Європи «Про законне перехоплення телекомунікацій» (96/C 329/01) від 17.01.1995 р.
9. Про електронні комунікації: Закон України від 16.12.2020 р. №1089-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>

10. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку: Закон України від 16.12.2021 р. № 1971-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1971-20#Text>
11. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
12. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
13. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
14. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 15.07.2021р. № 1667-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>
15. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 р. № 2163-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
16. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
17. Про захист персональних даних Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
18. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>
19. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 р. № 80/94-ВР. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text>
20. Концепція національної програми інформатизації: Схвалена Законом України від 04.02.1998 р. № 75/98-ВР. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80#Text>

21. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80#Text>
22. Про Національну систему конфіденційного зв'язку: Закон України від 10.01.2002 р. № 2919-ІІІ. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2919-14#Text>
23. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про захист персональних даних: Закон України від 03.07.2013 р. № 383-VII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/383-18#Text>
24. Про державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції: Закон України від 16.10.2012 р. № 5450-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5450-17#Text>
25. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення поетапного впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: Закон України від 27 квітня 2021 р. №1416-ІХ. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/1416-20#Text>
26. Пріоритетні напрями та завдання (проекти) цифрової трансформації на період до 2023 року: Схвалені Розпорядженням КМУ «Деякі питання цифрової трансформації» від 17.02.2021 р. № 365-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2021-%D1%80#Text>
27. Положення про Міністерство цифрової трансформації України: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 18.09.2019 р. №856. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#n12>
28. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>
29. Концепція розвитку цифрових компетентностей до 2025 року: Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України № 167-р від 3

березня 2021 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>

30. Положення про автоматизовану систему документообігу суду: Затв. Рішенням Ради суддів України від 26.11.2010 р. № 30. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr030414-10#Text>
31. Меморандум про взаєморозуміння між Генеральним директором з питань інформаційного суспільства Європейської комісії і Держкомітетом зв'язку і інформатизації України щодо розвитку інформаційного суспільства від 14.09.2000р.
32. Принципи делегування та адміністрування доменів верхнього рівня кодів країн від 23.02.2000 р.
33. Порядок оперативно-технічного управління телекомунікаційними мережами в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 29.06.2004 р. № 812.
34. Про забезпечення умов для впровадження сучасних телекомунікаційних технологій: Указ Президента України від 23.07.2014 р. № 613/2014.
35. Положення про єдину цифрову відомчу телекомунікаційну мережу МВС: Затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 04.07.2016р. № 596. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1055-16#Text>
36. Порядок взаємодії між Службою безпеки України та Адміністрацією Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України при організації проведення сертифікації технічних засобів телекомунікацій на відповідність вимогам нормативних документів до технічних засобів для здійснення уповноваженими органами оперативно-розшукових заходів у телекомунікаційних мережах загального користування України: затв. наказом Служби безпеки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 06.08.2012 р. № 359/424.

37. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 19 липня 2001 року «Про заходи щодо захисту національних інтересів в галузі зв'язку та телекомунікацій»: Указ Президента України від 23.08.2001 р. № 731/2001.
38. Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації: Затв. Указом Президента України від 23.11.2011 р. 1067/2011.
39. Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: Затв. рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 р. №1845/0/15-21.
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text>
40. Щодо підвищення використання інструментів електронного судочинства у відправленні правосуддя: Затв. рішенням Ради суддів України від 05.08.2022р. №26.
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0026414-22#Text>
41. Концепція галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції, інших органів та установ судової системи: Затв. ДСА України, Наказом Державної судової адміністрації від 31.05.2013 р. «Про реалізацію проекту щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу».
https://ics.gov.ua/userfiles/file/DSA/RSU_site/2010/Dodatok1_19_11_05_2_010.pdf
42. Постанова Верховного Суду від 27.11.2020 р. № 922/51/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86207417>.
43. Постанова Північного апеляційного господарського суду від 29.10.2019 р у справі № 925/1082/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85357766>

Спеціальна література:

Основна література:

1. Бринцев О. В. «Електронний суд» в Україні. Досвід та перспективи : монографія. Х. : Право, 2016. 72 с. URL: <https://hr.arbitr.gov.ua/userfiles/bryncev07122016.pdf>
2. Буткевич О. Застосування практики та виконання Україною рішень Європейського Суду з прав людини (Policy Paper). Лабораторія законодавчих ініціатив, 2017. 25 с. URL: https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Propozicii_Politiki_ECHR.pdf
3. Інформація щодо роботи «Електронного суду» [відео]. URL: <https://court.gov.ua/reystri-tasistemi/ecourt/>.
4. Найченко А.М. Електронне правосуддя й інститут електронних доказів у господарському процесі: можливості взаємодії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2018. Вип. 48. Т. 1. С. 112-114. URL: http://visnykjuris.uzhnu.uz.ua/file/No.48/part_1/28.pdf.
5. Ніколайчук С. В. Електронне судочинство в Україні: проблеми і перспективи. *International Scientific Journal "Internauka". Series: "Juridical Sciences"*. 2022. №11. <https://www.internauka.com/uploads/public/16691088801996.pdf>
6. Нормативне регулювання ЄСІТС. URL: <https://dsa.court.gov.ua/dsa/inshe/esits/>
7. Полатай В.Ю. Електронний арбітраж. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 394-396. URL: http://lsej.org.ua/6_2017/116.pdf.
8. Степанова Т. В. Щодо шляхів підвищення ефективності електронних реєстрів та баз даних (на прикладі житлової, земельної сфер, сфери фінансових послуг, правосуддя та виконання судових актів). *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. Випуск 4. С.202-207. URL: <http://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/03/37.pdf>
9. Степанова Т.В., Ніколенко Л.М. Сучасний стан та перспективи застосування інформаційних технологій в процедурі банкрутства.

Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 3. С.284-287. URL:
http://lsej.org.ua/3_2022/66.pdf

10. Ясельська Н. М. Проблеми та перспективи застосування технологій штучного інтелекту в системах електронного правосуддя: в контексті робот-суддя. *International Scientific Journal "Internauka". Series: "Juridical Sciences"*. 2023. №2. <https://www.internauka.com/uploads/public/16776808342195.pdf>

Додаткова література:

1. America's Leadership in Artificial Intelligence. 2019. URL: <https://www.whitehouse.gov/articles/accelerating-americas-leadership-in-artificialintelligence/>
2. Begova T. I. Legal support of artificial intelligence. *Київський часопис права*. 2021. № 4. С.82-87.
3. Gaon A.-H. Artificially Intelligent Copyright: Rethinking Copyright Boundaries: dissertation ... PhD. Toronto: York Universit, 2019. 390 p.
4. Pan-Canadian AI Strategy. URL: <http://www.jaist.ac.jp/~bao/AI/OtherAIstrategies/PanCanadian%20Artificial%20Intelligence%20Strategy.pdf>.
5. Solum B. Legal Personhood for Artificial Intelligences. *NORTH CAROLINA LAW REVIEW*. 1992. Vol. 70, No 4. P. 1231–1287
6. Англо-русский словарь по искусственному интеллекту / Габидулин И.А. Киев: Форзац, 2014. 294 с.
7. Афанасьєва М. В., Стоянов М. М. Електронне голосування в судових рішеннях: міжнародний досвід. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2022. № 55. С.18-22.
8. Барбашин С. Використання електронних доказів у суді – власний досвід. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/vykorystannyaelektronnyh-dokaziv-u-sudi-vlasnyj-dosvid/>

9. Барікова А. А. Систематизація права електронних комунікацій: адміністративно-правове дослідження: Дис. ... на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: спеціальність 12.00.07. Київ, 2018. 259с.
10. Блажівська Н. Цифрова трансформація судочинства: міжнародний досвід та винівки для України. *Соціальні права. Виклики воєнного часу* : зб. тез доп. Шостої Міжнар. наук.- практ. конф. «Адміністративна юстиція в Україні: проблеми теорії та практики» (м. Київ, 6 лип. 2023 р.). Харків : Право, 2023. С.21-26. URL: <https://rm.coe.int/collection-of-theses-of-the-conference-sc-2023/1680abe133>
11. Бучик А. Затосування принципу процесуальної економії в умовах воєнного стану. *Соціальні права. Виклики воєнного часу* : зб. тез доп. Шостої Міжнар. наук.- практ. конф. «Адміністративна юстиція в Україні: проблеми теорії та практики» (м. Київ, 6 лип. 2023 р.). Харків : Право, 2023. С.305-309. URL: <https://rm.coe.int/collection-of-theses-of-the-conference-sc-2023/1680abe133>
12. Верховний Суд повідомив про особливості здійснення правосуддя на території, на якій введено воєнний стан. URL: <https://www.yurfact.com.ua/fakty/osoblyvosti-zdiisnennia-pravosuddia-pid-chas-viiny> 04.03.22
13. Вінник О.М. Право цифрової економіки: монографія. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені акад.Ф.Г.Бурчака НАПрН України, 2021. 350с.
14. Воронюк О.О. Електронні докази: що вважати оригіналом а що – копією? *Закон і бізнес*. 2017. №45 (1343). С. 12.
15. Демура М.І., Клепка Д.І. Перспективи застосування штучного інтелекту у галузі кримінального судочинства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №5. С. 554-558.
16. Діджиталізація та права людини: збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Хмельницький, 30 березня 2021

- року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2021. 395 с. URL: <https://ccu.gov.ua/library/didzhytalizaciya-ta-prava-lyudyny>
- 17.Електронний суд [відео]. URL: <https://www.facebook.com/1699740680287483/posts/2957071871221018/>
- 18.Європейська конвенція по захисту прав людини: рекомендац. бібліогр. список літ. / Східноєвроп. нац. ун-т і. Лесі Українки, Бібліотека; уклад. Л. Дейнека. Луцьк, 2019. URL: <http://library.eenu.edu.ua/pok/europeyska.pdf>
- 19.Єросова А. Дистанційне правосуддя в умовах правового режиму воєнного стану: сучасний стан. *Соціальні права. Виклики воєнного часу* : зб. тез доп. Шостої Міжнар. наук.- практ. конф. «Адміністративна юстиція в Україні: проблеми теорії та практики» (м. Київ, 6 лип. 2023 р.). Харків : Право, 2023. С.310-313. URL: <https://rm.coe.int/collection-of-theses-of-the-conference-sc-2023/1680abe133>
- 20.Запроваджено електронний обмін документами між судом та Фондом соціального страхування. URL: <https://www.facebook.com/1699740680287483/posts/2945409085720630/>
- 21.Заслухати справу через Zoom: суддя-автор ухвали розповів деталі її реалізації. 8 апреля 2020 г. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/165679-zaslukhati-spravu-cherez-zoom-suddya-avtorukhvali-rozpoviv-detali-yiyi-realizatsiyi>
- 22.Іванов А. В. Інформаційно-правове забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні: Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: спец. 12.00.07
- 23.Каламайко А. Ю. Електронні засоби доказування в цивільному процесі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2016. 20 с.
- 24.Карачевцева К.Д., Ковальова Ю.В., Ковальчук А.П. Особливості використання електронних доказів у цивільному процесі . *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №5. С.163-166.

- 25.Ковальова О. В. Кібердоступність та захист від несанкціонованого доступу до доказів як основний стандарт інформаційного забезпечення досудового розслідування зарубіжних країн. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2022. № 56. С.108-112.
- 26.Кожевнікова А. В. Застосування штучного інтелекту у цивілістичному процесі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2022. № 55. С.40-43.
- 27.Колеснікова І.А., Демидова Є.Є., Домашенко О.М., Латиш К.В. Профілактика експертних помилок під час дослідження цифрових фотозображень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №6. С.427-429.
- 28.Коломієць Я.Л., Александрова А.О., Циганенко К.О. Особливості використання скріншотів в цивільному процесі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №5. С.172-177.
- 29.Кондрат'єва Л.А. Електронні докази в цивільному судочинстві в період воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 3. С.90-93. URL: http://lsej.org.ua/3_2022/18.pdf
- 30.Марочкін О. І. Електронні документи як докази у кримінальному провадженні: природа, становлення та особливості використання. *International Scientific Journal "Internauka". Series: "Juridical Sciences"*. 2022. №11. <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16678281897376.pdf>
- 31.Мінковський В.В. Самозахист порушених цивільних прав внаслідок неправомірного використання торговельної марки на веб-сайті. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №5. С.200-202.
- 32.Озернюк Г. В. Правове регулювання проведення судових засідань в режимі відеоконференції за законодавством Європейського Союзу. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. 2020.№1(11). С.24-28.
- 33.Остафійчук Л. А. Гласність судового процесу та його повна фіксація технічними засобами: міждисциплінарний підхід. *Європейський*

політичний та правничий дискурс. 2016. № 5(2). С. 116-124. URL: https://drive.google.com/file/d/1O1FO1p2xFYdp-Di_D3xmsJc56in6SGGf/view

34. Остафійчук Л. А. Повне фіксування судового процесу технічними засобами: нормативно-правове регулювання, зміст та функції. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 4. С. 103-113. URL: http://apnl.dnu.in.ua/4_2021/20.pdf
35. Остафійчук Л.А. Електронні докази у справах про порушення митних правил. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №5. С. 410-414. URL: http://www.lsej.org.ua/5_2022/96.pdf
36. Павлова Ю. С. Електронний документ як джерело доказів у цивільному процесі: Дис. ... на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: спеціальність 12.00.03. Одеса, 2019. 257 с.
37. Павлова Ю.С. Електронний документ як джерело доказів у цивільному процесі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2019. 23 с.
38. Подорожна Т. Перспективи розвитку онлайн-правосуддя: досвід України та світу. *Соціальні права. Виклики воєнного часу* : зб. тез доп. Шостої Міжнар. наук.- практ. конф. «Адміністративна юстиція в Україні: проблеми теорії та практики» (м. Київ, 6 лип. 2023 р.). Харків : Право, 2023. С.355-358. URL: <https://rm.coe.int/collection-of-theses-of-the-conference-sc-2023/1680abe133>
39. Поклонська О.Ю. Особливості застосування електронних доказів у цивільному процесі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №2. С. 89-91. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2021/22.pdf
40. Попова М.В. Поняття електронних цифрових доказів у господарському процесі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 3. С. 81-84. URL: http://lsej.org.ua/3_2018/24.pdf
41. Порядок видеоконференций в судах изменен: ГСА отменила предыдущий приказ. 23 апреля 2020 г. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/167052->

[poryadok-videokonferentsiy-v-sudakhizmenen-gsa-otmenila-predyduschiy-prikaz](#)

42. Посібник з європейського права у сфері захисту персональних даних. Агенція Європейського Союзу з питань основоположних прав та Рада Європи, 2018. 436 с. URL: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-coe-edps-2018-handbook-data-protection_ukr.pdf
43. Правове забезпечення віртуалізації інфраструктури національної економіки України : монографія / [О. В. Шаповалова, Л. С. Шевченко, А. В. Стріжкова та ін.] ; за ред. С. В. Глібка, А. В. Стріжкової. Харків : НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2019. 184 с. URL: <https://www.facebook.com/groups/2579880398912645/permalink/2655405518026799/>
44. Пушкар М. Електронні докази як один із способів доказування в цивільному судочинстві. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Pravo/article/view/law2019.04.013>
45. Рада суддів України оприлюднила рекомендації роботи судів в умовах воєнного стану. <https://zib.com.ua/ua/150714.html>
46. Скрипник А. В. Використання інформації з електронних носіїв у кримінальному процесуальному доказуванні: Дис...на здобуття наукового ступеня доктора філософії 081 «Право». Харків, 2021. 379 с.
47. Сокурєнко Л. В. Правове регулювання інформаційної безпеки у сфері господарського судочинства: дис....12.00.07. К., 2020. 206 с. https://drive.google.com/file/d/1hN7kEnn4_f5K2F5YkfQm1P3ZjoaEOlUY/view
48. Татулич І. Ю. Електронні докази як засіб доказування в цивільному судочинстві. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 215–219.

- 49.Татулич І. Ю. Місце та роль «Електронного суду» у забезпеченні ефективності цивільного судочинства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 46. С. 74–80.
- 50.Татулич І.Ю., Остафійчук Л.А. До питання участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 3. С. 111-115. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2022/24.pdf
- 51.Тюря Ю. І. Аналіз філософсько-правових підходів до визначення поняття «штучний інтелект». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2022. № 56. С.54-58. URL: <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc56/12.pdf>
- 52.Фурса С. Я., Цюра Т. В. Докази і доказування у цивільному процесі: Науково-практичний посібник. (Серія: Процесуальні науки). К.: Видавець Фурса С. Я., КНТ, 2005. 256 с. URL: http://www.librarium.cc.ua/pravo/%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%B8_%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%86%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%D1%96_%D1%84%D1%83%D1%80%D1%81%D0%B0_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.html
- 53.Харіна М. Ю. До питання регулювання правового статусу штучного інтелекту в міжнародному праві та українському законодавстві. *Молодий вчений*. 2019. № 5(2). С. 500–503.
- 54.Хлібороб Н. Дистанційне правосуддя в адміністративних справах: відповідь на виклики війни. *Соціальні права. Виклики воєнного часу* : зб. тез доп. Шостої Міжнар. наук.- практ. конф. «Адміністративна юстиція в Україні: проблеми теорії та практики» (м. Київ, 6 лип. 2023 р.). Харків : Право, 2023. С.389-392. URL: <https://rm.coe.int/collection-of-theses-of-the-conference-sc-2023/1680abe133>

55. Цебенко С.Б. Міжнародні та європейські гарантії забезпечення прав людини в кіберпросторі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №5. С.667-670.
56. Чванкін С.А. Інформаційні технології у доказуванні в цивільному процесі: теоретичні та практичні аспекти: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2021. 498 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/15239>
57. Череватенко І. М., Гергуленко Т. С. Щодо окремих питань здійснення цивільного судочинства в умовах воєнного стану. *International Scientific Journal "Internauka". Series: "Juridical Sciences"*. 2022. №12. <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16731336409890.pdf>
58. Черповицька І. Ю. Сучасний зарубіжний досвід упровадження інформаційно-комунікативних технологій як засіб оптимізації комунікації громадянського суспільства і судової влади. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2022. № 56. С.20-26.
59. Чорний С. В. Цифровізація підрозділів Укрбюро Інтерполу. *Київський часопис права*. 2022. № 1. С.152-158.
60. Чорний С.О., Антонюк О.І. Електронні докази в цивільному процесі: проблеми застосування на практиці. С. 83–88.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

1. Інформація щодо роботи «Електронного суду» <https://court.gov.ua/reystri-ta-sistemi/ecourt/>
2. Сайт Судової влади України <https://court.gov.ua/>
3. <http://www.rada.gov.ua>
4. <http://reystri.court.gov.ua>

Навчальне видання

ЕЛЕКТРОННЕ ПРАВОСУДДЯ

Електронний методичний посібник
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальності 081 Право

Укладач

Степанова Тетяна Валеріївна

Електронне практичне видання

Затвердж. авт. 26.06.2023. Шрифт Times New Roman.

Системні вимоги: операційна система сумісна з
програмним забезпеченням для читання файлів формату
PDF. Обсяг 0,9 МБ.

Оригінал-макет розроблено в авторській редакції.

Кафедра конституційного права та правосуддя

Економіко-правовий факультет

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058